

Агрес Оксана Григорівна,
кандидат економічних наук, доцент
Львівський національний університет
природокористування
Верзун Андрій Андрійович,
кандидат економічних наук, доцент
Львівський національний університет
природокористування

Agres Oksana, Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor, Lviv National
University of Nature Management,
<https://orcid.org/0000-0003-3398-0933>
Verzun Andriy, Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor, Lviv National
University of Nature Management,
<https://orcid.org/0000-0003-4078-237X>

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА
MANAGEMENT OF THE FINANCIAL POTENTIAL OF THE ENTERPRISE

Агрес О. Г., Верзун А. А. Управління
фінансовим потенціалом підприємства.
*Український журнал прикладної економіки та
техніки*. 2023. Том 8. № 4. С. 179 – 183.

Agres O., Verzun A. Management of the
financial potential of the enterprise. *Ukrainian
Journal of Applied Economics and Technology*.
2023. Volume 8. № 4, pp. 179 – 183.

Гарантування фінансової стабільності зв'язане з потенціалом підприємств у зміцненні та розширенні їхніх виробничих, ресурсних і фінансових можливостей. Оскільки фінансовий потенціал не існує сам по собі, а є частиною економічного потенціалу підприємства, його важливо розглядати не як ізольовану величину, а як складову системи, що впливає на розвиток підприємства та підпорядкована впливу всіх факторів як внутрішнього, так і зовнішнього середовища. Метою статті є розкриття наукових концепцій управління фінансовим потенціалом підприємства. Обґрунтовано, що за вдалого використання фінансових можливостей підприємство збільшує свою цінність на ринку, що слугує сигналом для інвесторів, кредиторів, акціонерів, державних органів та інших зацікавлених сторін щодо привабливості інвестування коштів у це підприємство та його фінансової спроможності. Наведено алгоритм оцінювання фінансового потенціалу підприємства, який складається з шести етапів. Виокремлено методи управління фінансовим потенціалом підприємства, зокрема методи формування фінансового потенціалу, раціонального використання фінансових ресурсів, контролю за фінансовим потенціалом, а також методи регулювання. Визначено, що для підвищення фінансового потенціалу необхідно застосовувати ефективний інструмент управління фінансовою діяльністю підприємства – фінансову стратегію, яка повинна спрямовуватися на досягнення загальних цілей розвитку підприємства в умовах значних змін у макроекономічних показниках, системі державного регулювання ринкових процесів, фінансовому ринку та значній нестабільності. Побудовано стратегію управління фінансовим потенціалом підприємства, основною метою якої є забезпечення ефективного використання фінансових ресурсів для досягнення стратегічних цілей підприємства.
Ключові слова: фінансовий потенціал, фінансова стратегія, фінансова безпека, конкурентоспроможність, підприємство.

Accordingly, ensuring financial stability is linked to enterprises' potential to strengthen and expand their production, resource, and financial capabilities. Since the financial potential does not exist by itself but is part of the economic potential of an enterprise, it is essential to consider it not as an isolated value but as a component of a system that affects the development of an enterprise and is subject to the influence of all factors, both internal and external. The article aims to disclose the scientific concepts of managing the financial potential of an enterprise. It is substantiated that an enterprise's successful use of financial capabilities increases its value in the market. This signals investors, creditors, shareholders, government agencies, and other stakeholders about the attractiveness of investing in this enterprise and its financial capacity. An algorithm for assessing the financial potential of an enterprise, consisting of six stages, is presented. Methods of management of the financial potential of the enterprise are allocated, in particular, methods of formation of financial potential, rational use of financial resources, control over financial potential, and methods of regulation. It is determined that to increase the financial potential, it is necessary to use an effective tool for managing the financial activities of an enterprise - a financial strategy that should be aimed at achieving the overall goals of enterprise development in the context of significant changes in macroeconomic indicators, the system of state regulation of market processes, the financial market and significant instability. A strategy for managing the financial potential of an enterprise has been built, the primary purpose of which is to ensure the efficient use of financial resources to achieve the enterprise's strategic goals.
Keywords: financial potential, financial strategy, financial security, competitiveness, enterprise.

Вступ

Фінансовий потенціал – важливий фактор успішності підприємства в сучасному ринковому середовищі. Чим він сильніший, тим більше привабливості для інвесторів і конкурентоспроможності має підприємство. Забезпечення ефективної діяльності та підвищення конкурентоспроможності – головні завдання керівництва. Фінансовий потенціал грає важливу роль у забезпеченні ефективності, особливо в умовах економічної та політичної нестабільності. Він є основою діяльності та допомагає створювати стійкі конкурентні переваги. Оптимізація

фінансових ресурсів для досягнення максимального позитивного фінансового результату – основне завдання управління фінансовим потенціалом підприємства.

Отже, у мінливих умовах українського ринку підприємства стикаються з викликами ефективного використання своїх ресурсів, пошуку шляхів підвищення продуктивності та оптимізації майнової структури. Це підсилює значення фінансового потенціалу для забезпечення діяльності, розташування на ринку, а також створення та досягнення стратегічних і тактичних цілей відповідних економічних суб'єктів. Внаслідок цього виникає необхідність створення механізму управління фінансовим потенціалом аграрних підприємств, спрямованого на формування стратегічного напрямку стійкого розвитку.

Багато вчених-економістів, таких як І. Андрущенко, С. Потась [3], Н. Гнип [5], М. Канар, О. Кавтиш [6], О. Нагорнюк [8], досліджували поняття фінансового потенціалу підприємства, вивчали методики та інструменти оцінювання фінансового потенціалу. Серед тих, хто зосереджувався на управлінні цим потенціалом, були О. Ареф'єва, М. Андрієнко, О. Кравченко [4], В. Марченко, А. Бондар [7]. Механізм управління фінансовим потенціалом підприємств на основі синергетичного підходу досліджувала Т. Назарова [9].

Проте проблеми, пов'язані з вдосконаленням методів управління фінансовим потенціалом підприємства, ще не отримали достатнього розгляду. Це показує актуальність проблеми для подальших досліджень.

Формулювання цілей статті

Метою статті є розкриття наукових концепцій управління фінансовим потенціалом компанії, відповідно до загальної проблеми, яка була поставлена раніше. Основні цілі включають аналіз процесів управління фінансовими ресурсами підприємства, визначення рівня та ефективності їхнього використання, а також врахування впливу ринкового потенціалу і відмінностей у його використанні, розроблення стратегії управління фінансовим потенціалом підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження

Успішний розвиток української економіки під час переходу до ринкових відносин можливий лише за оптимального функціонування підприємств, що значно залежить від наявності необхідного фінансового потенціалу. Термін «потенціал» походить від латинського слова *potential* і вказує на «приховані можливості», які через працю можуть перетворитися на реальність у сфері економіки. У вітчизняній економічній літературі це поняття розглядається як наявні можливості, наявні ресурси та засоби, які можуть бути використані, або як обсяг можливостей у будь-якому конкретному контексті, сукупність засобів, необхідних для досягнення певної мети.

Фінансовий потенціал, як важливий фактор у фінансовій сфері, відображає соціально-економічні відносини, пов'язані з формуванням, розподілом, використанням і примноженням фінансових активів. Ці відносини впливають на фінансовий стан підприємств, їхню фінансову стійкість і визначають можливості для економічного зростання через процеси відтворення.

Фінансовий потенціал підприємства є нічим іншим, як складовою загального потенціалу економіки підприємства. Цей потенціал визначається як система усіх можливостей підприємства в усіх сферах його діяльності [6, с. 210]. Він не виникає раптово або в хаотичний спосіб, отже має певну послідовність факторів, які передують його формуванню. Фінансовий потенціал підприємства тісно пов'язаний з його конкурентоспроможністю і є одним з основних факторів, що визначають успішність функціонування підприємства на сучасному ринку. Чим вищий цей потенціал, тим більш конкурентоспроможне і привабливе для інвестицій є підприємство.

За вдалого використання фінансових можливостей підприємство збільшує свою цінність на ринку, що слугує сигналом для інвесторів, кредиторів, акціонерів, державних органів та інших зацікавлених сторін щодо привабливості інвестування коштів у це підприємство та його фінансової спроможності.

Оцінювання фінансового потенціалу підприємства – це комплексний процес, який включає в себе низку етапів (рис. 1).

Аналіз фінансового стану підприємства вимагає дослідження його активності у бізнесі, здатності до прибутковості, ліквідності та спроможності виконувати фінансові зобов'язання, а також стабільності фінансів, майнового резерву та інших аспектів [8, с. 145-146]. Аналіз динаміки цих показників дозволяє зрозуміти стан діяльності підприємства, його здатність конкурувати, надійність, а отже його використовують для визначення стратегії управління фінансовим потенціалом підприємства.

Під час відбору показників фінансового потенціалу важливо враховувати, що це сукупність ознак, які описують фінансові можливості економічної системи як на цей момент, так і в майбутньому. Тому список цих показників має бути розроблений, використовуючи комплекс

сний і стратегічний підходи. Основна складність полягає в обмеженій доступності інформації, тому необхідно обмежити кількість показників, використовувати мінімум суб'єктивної інформації, пов'язаної з особливостями фінансової діяльності, для проведення об'єктивного оцінювання фінансового потенціалу.

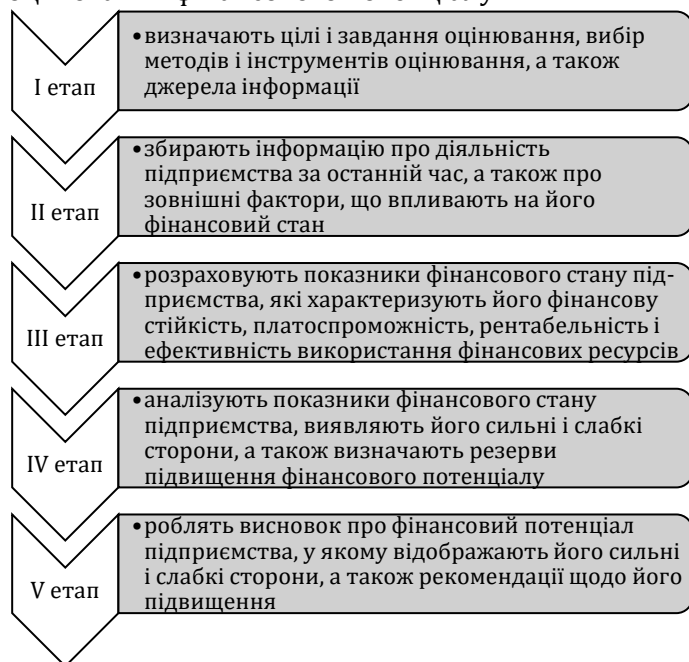

Рис. 1. Алгоритм оцінки фінансового потенціалу підприємства. Джерело: розроблено авторами.

емством і вкладення фінансових ресурсів у розвиток підприємства, що дозволяє підвищити його конкурентоспроможність. Доцільно розробляти та реалізовувати заходи, які спрямовані на підвищення фінансової стійкості, платоспроможності та рентабельності підприємства.

Рис. 2. Методи управління фінансовим потенціалом підприємства

Джерело: розроблено авторами.

Методи контролю за фінансовим потенціалом націлені на забезпечення своєчасного виявлення та усунення негативних тенденцій у розвитку фінансового потенціалу підприємства. Насамперед це передбачає імплементацію заходів, спрямованих на забезпечення достовірності облікової інформації, попередження та виявлення фінансових порушень; оцінювання фінансового стану підприємства та виявлення його сильних і слабких сторін, а також прогноз можливих змін фінансового стану в майбутньому.

Методи регулювання фінансового потенціалу повинні усувати негативні тенденції у розвитку фінансового потенціалу підприємства: зменшувати фінансові ризики, пов'язані з діяльністю підприємства. Також вони спрямовані на забезпечення можливості підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання перед кредиторами та підвищення його рентабельності. Слід відзначити, що вибір методів управління фінансовим потенціалом підприємства залежить від стратегічних цілей, фінансового стану підприємства, зовнішніх факторів, що впливають на його діяльність і доступності інформації.

Наступним етапом в управлінні фінансовим потенціалом підприємства має бути визначення методів (рис. 2), використовуючи які, можна зробити висновок щодо якості управління ними.

Методи формування фінансового потенціалу спрямовані на забезпечення зростання фінансових ресурсів підприємства шляхом залучення власних фінансових ресурсів, збільшення розміру статутного капіталу, формування нерозподіленого прибутку, реінвестування прибутку, а також через отримання кредитів, позик, емісій цінних паперів.

Методи раціонального використання фінансових ресурсів застосовують для підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. Важливим є забезпечення оптимального співвідношення між власними та залученими фінансовими ресурсами, зниження витрат на виробництво та реалізацію продукції, а також на управління підприємством

Фінансовий потенціал визначає готовність підприємства адаптуватися до змін у економічній ситуації. Цей показник грає важливу роль у здатності підприємства генерувати необхідні грошові потоки, бути привабливим для інвестицій, ліквідним і фінансово надійним. Дослідження показує, що створення фінансового потенціалу підприємства – це складний процес, що залежить від багатьох факторів, що контролюються ним самим (рис. 3).

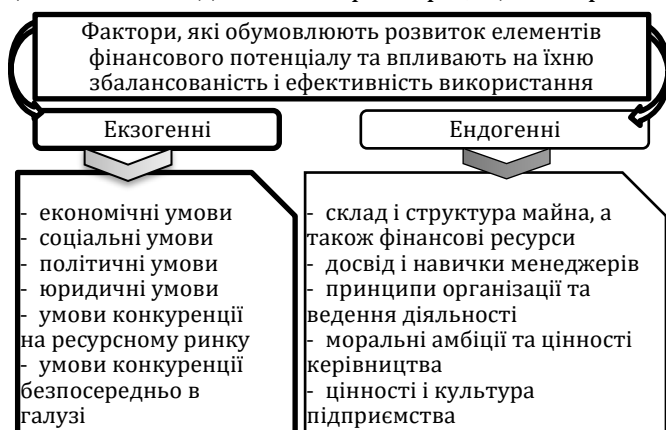

Рис. 3. Фактори впливу на фінансовий потенціал підприємства.

Джерело: розроблено авторами.

Для підвищення фінансового потенціалу необхідно застосовувати ефективний інструмент управління фінансовою діяльністю підприємства. Цей інструмент має спрямовуватися на досягнення загальних цілей розвитку підприємства в умовах значних змін у макроекономічних показниках, системі державного регулювання ринкових процесів, фінансовому ринку та значній нестабільності – це фінансова стратегія.

Фінансова стратегія – один з найважливіших видів функціональних стратегій підприємства, який забезпечує всі основні напрями розвитку його фінансової діяльності і фінансових відносин шляхом формування довгострокових фінансових цілей, вибору найбільш ефективних шляхів їхнього досягнення, адекватного коригування напрямів формування та використання фінансових ресурсів під час змін умов зовнішнього середовища [5, с. 65-66].

Фінансова стратегія включає аспекти теорії та практики формування фінансів, їх планування та вирішення завдань, які забезпечують фінансову міцність підприємства в умовах ринкової економіки. Процес розроблення стратегії управління фінансовим потенціалом передбачає створення системи управлінських рішень, спрямованих на підготовку, оцінювання та реалізацію програми стратегічного фінансового розвитку підприємства. Доцільно вибудувати стратегію управління фінансовим потенціалом підприємства, основною метою якої є забезпечення ефективного використання фінансових ресурсів для досягнення стратегічних цілей підприємства.

Основні завдання стратегії:

- формування оптимальної структури фінансових ресурсів підприємства (збільшення частки власних коштів і зменшення частки позикових коштів у загальній структурі фінансових ресурсів, збалансування структури фінансових ресурсів за терміном погашення);
- забезпечення ефективного управління фінансовими потоками підприємства (оптимізація системи платежів і розрахунків, зменшення дебіторської заборгованості, збільшення кредиторської заборгованості);
- оптимізація фінансових витрат підприємства (зменшення витрат на оплату праці, на матеріали, на рекламу та маркетинг);
- підвищення фінансової стійкості підприємства (збільшення обсягу власних коштів, зменшення обсягу позикових коштів, збільшення прибутку).

Ця стратегія повинна базуватися на певних засадах:

- ефективність використання фінансових ресурсів;
- оптимізація фінансових витрат;
- відповідність стратегії управління фінансовим потенціалом стратегії розвитку підприємства;
- підвищення фінансової стійкості підприємства.

Доцільно виокремити фактори, що впливають на розроблення стратегії, зокрема: загальна економічна ситуація в країні та галузі, конкурентне середовище, поточні фінансові результати діяльності підприємства та стратегічні цілі підприємства.

Стратегія управління фінансовим потенціалом підприємства є важливим інструментом забезпечення ефективного використання фінансових ресурсів і досягнення стратегічних цілей підприємства. Розроблення стратегії має здійснюватися, враховуючи фактори, що впливають на діяльність підприємства, цілі та завдання управління фінансовим потенціалом.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Фінансовий потенціал – це критерій, який визначає можливість підприємства адаптуватися до змін в економічному оточенні. Цей показник грає важливу роль у здатності підприємства створювати потрібний обсяг позитивних грошових потоків, бути привабливим для інвестицій, ліквідним і фінансово надійним. Висновок з проведеного дослідження показує, що управління фінансовим потенціалом підприємства – це складний процес, що залежить від багатьох факторів, керованих суб'єктом господарювання.

Під час оцінювання фінансового потенціалу підприємства аналізують ефективність використання наявних фінансових ресурсів і стратегічні напрями розвитку бізнесу. Однак через значну залежність фінансових можливостей від змін в економічному оточенні, важливо враховувати дію факторів, що впливають на формування та використання фінансового потенціалу.

Головне завдання управління фінансовим потенціалом підприємства полягає в оптимізації грошових потоків з метою досягнення максимального позитивного фінансового результату. Покращення фінансового потенціалу можливе шляхом підвищення ефективності використання та розміщення ресурсів підприємства. Це сприяє розвитку виробництва або інших сфер діяльності шляхом збільшення прибутку та активів, водночас зберігаючи стійкість і платоспроможність.

Література

1. Marr B., Schiuma G., Neely A. Assessing strategic knowledge assets in eBusiness. *International Journal of Business Performance Management*. 2002. Vol. 4. №2/3/4. P. 279-295.
2. Nilsson C.-H., Ford D. Introducing intellectual potential-the case of Alfa Laval. *Journal of intellectual capital*. 2004. Vol. 5(3). P. 414-425.
3. Андрущенко І.Є., Потась С.Г. Методики та інструменти оцінювання фінансового потенціалу підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8307>.
4. Ареф'єва О.В., Андриєнко М.М., Кравченко О.Р. Управління фінансовим потенціалом підприємства. *Економіка та суспільство*. 2018. №8. С. 252-257. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-18-35>.
5. Гнип Н.О. Організаційно-економічні засади прогнозування фінансового потенціалу підприємств. *Держава та регіони*. 2010. № 1. С. 64-67.
6. Канар М.О., Кавтиш О.П. Наукові підходи до визначення структури фінансового потенціалу підприємства. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*. 2016. Випуск 18. С. 206-212.
7. Марченко В.М., Бондар А.І. Управління фінансовим потенціалом підприємства. *Ефективна економіка*. 2018. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6644>.
8. Нагорнюк О.В. Функції та принципи систематизації елементів фінансового потенціалу підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2017. Випуск 13. С.145-152.
9. Назарпова Т.Ю. Механізм управління фінансовим потенціалом промислових підприємств на основі синергетичного підходу. *Економіка та держава*. 2016. № 8. С. 127-130.

References

1. Marr, B., Schiuma, G., Neely, A. (2002). «Assessing strategic knowledge assets in eBusiness». *International Journal of Business Performance Management*. Vol. 4. №2/3/4. pp. 279-295. DOI: <http://doi.org/10.1504/IJBPM.2002.000119>.
2. Nilsson, C.-H., Ford, D. (2004). «Introducing intellectual potential-the case of Alfa Laval». *Journal of intellectual capital*. Vol. 5(3). pp. 414-425. DOI: <http://doi.org/10.1108/14691930410550372>.
3. Andriuschenko, I.Ye., Potas', S.H. (2020). «Methods and tools for assessing the financial potential of an enterprise». *Efektivna ekonomika*. № 11. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8307>. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.11.1>.
4. Aref'ieva, O.V., Andriienko, M.M., Kravchenko, O.R. (2018). «Managing the financial potential of an enterprise». *Ekonomika ta suspil'stvo*. №8. pp. 252-257. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-18-35>.
5. Hnyr, N.O. (2010). «Organizational and economic approaches to forecasting the financial potential of enterprises». *Derzhava ta rehiony*. № 1. pp. 64-67.
6. Kanar, M.O., Kavtysh, O.P. (2016). «Scientific approaches to determining the structure of the financial potential of an enterprise». *Suchasni problemy ekonomiky i pidpriemnytstvo*. Issue 18. pp. 206-212.
7. Marchenko, V.M., Bondar, A.I. (2018). «Managing the financial potential of an enterprise». *Efektivna ekonomika*. № 11. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6644>. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2018.11.4>.
8. Nahorniuk, O.V. (2017). «Functions and principles of systematization of elements of the financial potential of an enterprise». *Infrastruktura rynku*. Issue 13. pp.145-152.
9. Nazarpova, T.Yu. (2016). «A mechanism for managing the financial potential of industrial enterprises based on a synergetic approach». *Ekonomika ta derzhava*. № 8. pp. 127-130.

Стаття надійшла до редакції 16.09.2023 р.